

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра
з теми: «**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ
ДИДАКТИЧНИХ ВПРАВ**»

Виконала: здобувачка 2 курсу,
PO1-M19z групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Гураєвська Олександра Валентинівна
Керівник: Горбатюк О. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та
управління навчальним закладом

Рецензент: Олинець Т. В.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії
та методик початкової освіти

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	8
1.1. Комунікативний підхід до вивчення іноземної мови на сучасному етапі розвитку методичної науки	8
1.2. Розвиток мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови як умова соціалізації учнів в сучасних освітніх умовах	15
1.3. Навчання іноземної мови молодших школярів: когнітивний дискурс	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ВПРАВ	30
2.1. Дидактична вправа – провідний метод розвитку іншомовної мовленнєвої компетентності в початковій школі	30
2.2. Перевірка ефективності формування іншомовної мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами дидактичних вправ	46
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність дослідження. Інтеграція України у світову спільноту вимагає достатнього рівня володіння іноземними мовами. Саме загальноосвітня школа є навчальним закладом, в якому формуються базові механізми іншомовного спілкування. Тому набуває актуальності поняття компетентності учнів. Серед питань, що розв'язуються методикою викладання іноземних мов, комунікативна компетентність й способи її досягнення є однією з найбільш актуальних.

Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню учнем іншомовної мовленнєвої діяльності. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними) спрямоване на їх практичне застосування у процесі спілкування. Оволодіння уміннями говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування. У зв'язку з цим навчальна діяльність учнів організується таким чином, щоб вони виконували вмотивовані дії з мовленнєвим матеріалом для вирішення комунікативних завдань, спрямованих на досягнення цілей та намірів спілкування. З позицій комунікативного підходу процес навчання іноземної мови відбувається адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто процес навчання є моделлю процесу мовленнєвої комунікації. Проте процес навчання не може повністю співпадати з процесом комунікації, який має місце в реальному житті, оскільки навчання іноземної мови в середніх навчальних закладах відбувається в умовах різномовного оточення. Тому йдеться тільки про максимальне зближення процесів навчання і реального спілкування за такими найважливішими параметрами як комунікативно-вмотивована мовленнєва поведінка вчителя та учнів і предметність процесу спілкування, що забезпечується ретельним відбором комунікативно-

мовленнєвих намірів, тем, ситуацій, які віддзеркалюють інтереси та потреби учнів.

Молодший шкільний вік є найбільш оптимальним у засвоєнні іноземної мови. У цьому випадку в полі зору залишається завдання, вирішити які покликане початкове навчання даного предмету, а саме розвиток комунікативно-мовленнєвих вмінь та навичок.

Провідною ідеєю представленою нами педагогічного досвіду є процес комунікації, такий необхідний на сучасному етапі навчання школярів іноземної мови. А саме, використання дидактичних вправ для розвитку навичок усного і писемного мовлення на уроках англійської мови в початковій школі.

Значний внесок у теоретичний та практичний розвиток проблеми дослідження формування іншомовних мовленнєвих умінь засобами навчальних вправ зробили у своїх працях науковці й методисти Барановська Т., Білоус Г., Верба Л., Гацкевич М., Голіцинський Ю., Доценко І., Євчук О., Павліченко О., Синельникова В. та ін.

Актуальність питання зумовила вибір теми дипломної роботи: **«Формування іншомовної мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами дидактичних вправ».**

Об'єктом дослідження є процес формування мовленнєвих умінь молодших школярів у курсі початкового вивчення іноземної (англійської) мови.

Предметом дослідження є методичне забезпечення формування іншомовних мовленнєвих умінь і навичок молодших школярів.

Мета дослідження полягає у створенні обґрунтованої методики використання дидактичних вправ для удосконалення іншомовних мовленнєвих умінь на уроках англійської мови учнями 4 класу, спрямованої на забезпечення якісних характеристик мовлення, та її експериментальній перевірці.

Гіпотеза дослідження. Комунікативні ознаки іншомовного мовлення молодших школярів, його граматична правильність, структура, синтаксичний лад як окремих речень, так і зв'язних висловлювань покращиться в результаті цілеспрямованої роботи за умов:

а) педагогічно організованого і відповідно мотивованого засвоєння учнями елементарних теоретичних відомостей, правил для правильного виконання навчальних вправ;

б) цілеспрямованого застосування спеціально розробленої системи вправ з розвитку іншомовного мовлення.

Мета й гіпотеза дослідження потребували розв'язання таких **завдань**:

1) з'ясувати ступінь розробки досліджуваної проблеми в лінгво-методичній та психолого-педагогічній літературі;

2) дослідити стан формування в учнів мовленнєвих умінь та навичок у практиці шкільного навчання;

3) обґрунтувати психолого-педагогічні та методичні умови формування у молодших школярів мовленнєвих умінь та навичок;

4) розробити експериментальну методику розвитку мовленнєвих умінь учнів початкових класів засобами дидактичних вправ та перевірити її ефективність.

Організація дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Дунаєвецької загально-освітньої школи I-III ступенів Дунаєвецького району Хмельницької області. У ньому брали участь учні 4 (5 учнів, основна група) та 4 (8 учнів, контрольна група) класів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: теоретичні (аналіз та узагальнення літературних джерел та вивчення спеціальної літератури); емпіричні (спостереження за навчально-виховним процесом, бесіди з учителями й учнями, анкетування учнів, вивчення результатів рівня сформованості комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів, педагогічний експеримент); статистичні (метод математичної статистики).

Наукова новизна дослідження визначається теоретичною обґрунтованістю, дидактичною доцільністю та експериментальною доведеністю можливості курсу іноземної мови у формуванні іншомовних мовленнєвих умінь. Зокрема, уточнено і конкретизовано зміст іншомовних мовленнєвих умінь; відібрано оптимальні методи і прийоми формування мовленнєвих умінь; розроблено методику розвитку мовленнєвих умінь молодших школярів з опорою на дидактичні вправи.

Практичне значення дослідження полягає у виявленні ефективних методів і прийомів, які сприяють формуванню іншомовних мовленнєвих вмінь в процесі спілкування, створенні системи роботи, спрямованої на вироблення цих умінь, у розробці конкретних рекомендацій для вчителів початкових класів. Одержані результати можуть бути використані в практиці викладання іноземної мови в школі, при створенні нових навчально-методичних комплексів з іноземної мови для початкових класів.

Апробація роботи. Основні положення і результати представлено на: регіональній науково-практичній конференції «Сучасне освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник особистісного розвитку дитини» (19 грудня 2019 р, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Наступність у формуванні іншомовної мовленнєвої компетентності дошкільників і молодших школярів засобами дидактичних вправ»; III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (15-16 лютого 2020, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Інтенсифікація навчання іноземної мови молодших школярів засобами дидактичних вправ»; IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання» (18-19 березня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Поєднання навчальних вправ для ефективного розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності (на основі підручника «Oxford heroes»)); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та

перспективи» (9 квітня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Формування іншомовної мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами дидактичних вправ»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інновації в освітньому процесі: методологія, тенденції, технології» (22 травня 2020 року, м. Ізмаїл) із доповіддю «Науково-теоретичні підходи до побудови системи вправ і завдань компетентнісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи»; науковій звітній конференції за підсумками науково-дослідної роботи студентів та магістрантів педагогічного факультету (23-24 вересня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Використання навчальних вправ для розвитку комунікативних навичок на уроках англійської мови в початкових класах»; II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Технології виховання і розвитку дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти» (29 вересня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Формування іншомовної мовленнєвої компетентності дошкільнят та молодших школярів засобами ігрових вправ» та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти (2019-2020 н. р.) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 позицій), додатків. Загальний обсяг роботи – 72 с.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено нове розв'язання актуальної проблеми формування іншомовної мовленнєвої компетентності молодших школярів засобами дидактичних вправ, що виявляється в обґрунтуванні психолого-педагогічних та методичних умов формування у молодших школярів мовленнєвих умінь та навичок та розробленні методики розвитку мовленнєвих умінь учнів початкових класів засобами дидактичних вправ.

Результати проведеного дослідження підтвердили ефективність вирішення поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків:

З'ясовано, що на етапі розвитку методичної науки основним методом навчання іноземних мов є комунікативний метод. Комунікативний метод орієнтований на організацію процесу навчання, адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією (*information gap, choice, feedback*).

Комунікативно орієнтований підхід до навчання учнів англomовному спілкуванню розглядається через розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письма.

Під мовленнєвою компетенцією розуміємо вміння адекватно й доречно, практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, міркування тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні засоби (невербальну знакову систему) та інтонаційні засоби виразності мовлення.

Виявлено, що перша і основна вимога до уроку іноземної мови – його мовленнєва спрямованість. Для реалізації мовленнєвої спрямованості кожен урок повинен мати конкретні практичні цілі, спрямовані на формування

мовленнєвих навичок та вмінь; мовленнєва спрямованість означає комунікативний характер вправ.

Термін «навчальна вправа» визначено як синонім до слова «тренування». Це значення було перенесено і в методику. Крім того, у методиці поряд з терміном «вправу» в тому ж значенні вживаються терміни «завдання», «завдання». Уміння і навички формуються за допомогою методу вправ.

Мовленнєва діяльність (МД) розглядається як один з багатьох видів людської діяльності і визначається як «активний, цілеспрямований, опосередкований мовою та зумовлений ситуацією спілкування процес прийому і видачі мовленнєвого повідомлення у взаємодії людей між собою».

Подано диференціацію понять «мова» (це нормалізована система звуків, морфем, слів та правил їх сполучення на морфологічному, синтаксичному, семантичному та логічному рівнях) та мовлення (застосування мови у процесі спілкування). Розрізняють чотири основних види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Доведено, щоб досягти «рівня навички», мовленнєва дія має набути таких якостей як автоматизованість, стійкість, гнучкість, відсутність спрямованості свідомості на форму виконання, відсутність напруження і швидкої втомлюваності. Створення раціональної системи вправ є ключем до вирішення проблеми навчання іншомовного мовлення.

Організація уроку з позицій використання вправ для розвитку комунікативних вмінь та навичок передбачає: розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма); створення реальних ситуацій спілкування; вибір мовних засобів відповідно до стилю, типу й жанру мовлення.

Експериментальне дослідження проводилося на базі Дунаєвецької загально-освітньої школи I-III ступенів Дунаєвецького району Хмельницької області. У ньому брали участь учні 4 (5 учнів, основна група) та 4 (8 учнів, контрольна група) класів. Дослідження проводилося поетапно.

На I етапі вивчено стан проблеми використання дидактичних вправ у педагогічній теорії і практиці. Визначено суть поняття «дидактична вправа», її функції у навчальному процесі, дидактична цінність, а також послідовність їх впровадження в практику уроків іноземної (англійської) мови; створено систему навчальних вправ, яка покликана удосконалити процес формування іншомовної мовленнєвої компетентності учнів початкових класів; апробовано окремі її елементи, внесено корективи.

На II етапі проведено формувальний експеримент відповідно до розроблених технологій удосконалення іншомовної мовленнєвої компетентності учнів 4 класу. Формувальний експеримент передбачав проведення уроків у контрольному класі за традиційною методикою, а в експериментальному – за експериментальною, зрізових робіт в обох класах. Перевірено ефективність методики формування іншомовної мовленнєвої компетентності; визначено ефективність розробленої системи роботи з формування правильного іншомовного мовлення учнів 4 класу на уроках іноземної (англійської) мови.

Доведено, що для успішної реалізації навчальних завдань у процесі вивчення навчального матеріалу у 4-му класі є необхідним запроваджувати наявні активні методи навчання, що стимулюють позитивну мотивацію роботи та забезпечують розумову та мовленнєву активність. У процесі формувального експерименту учням експериментального класу пропонувалися різноманітні навчальні теми з чіткою послідовністю завдань («Home», «Parties», «School», «Places»), спрямовані на збагачення лексичного запасу, розвиток навичок говоріння та письма на основі підручника «Oxford heroes».

Оцінюючи результати експериментального дослідження, з'ясовано, які зміни відбувалися в іншомовному мовленні учнів 4-го класу у процесі організації систематичного застосування дидактичних вправ на уроках іноземної (англійської) мови. Використовуючи різні методи дослідження (анкетування, спостереження, бесіди), які застосовувалися на підсумковому етапі експерименту, отримано результати, які підтвердили істинність нашого

припущення. Наприкінці дослідження учням обох класів запропоновано завдання для опитування, побудовані за вимогами навчальної програми до оволодіння іншомовною мовленнєвою компетентністю четвертокласників.

Із 5 учнів експериментального класу 68% учнів продемонстрували вищий рівень сформованості лексичних навичок, навичок говоріння та письма. У контрольному класі він нижчий – 57% учнів. Проте загалом упродовж навчального року в обох класах показники сформованості лексичних навичок учнів зросли порівняно з початковим рівнем, який становив 36% у контрольному і 38% в експериментальному класі.

Отже, реалізована методика формування іншомовної мовленнєвої компетентності учнів 4-го класу на уроках іноземної (англійської) мови засобами дидактичних вправ передбачала системний розвивальний вплив на різні складові цього багатогранного процесу. Аналіз даних, отриманих у результаті дослідження, свідчить про ефективність використання дидактичних вправ для підвищення рівня сформованості іншомовної мовленнєвої компетентності молодших школярів. У процесі проведення експерименту стало очевидним, що уроки іноземної (англійської) мови доцільно проводити із застосуванням дидактичних вправ, спрямованих на формування іншомовної мовленнєвої компетентності, що відіграє значну роль для розвитку комунікативної компетенції учнів загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активізація комунікативного підходу на уроках англійської мови (з досвіду роботи). URL: http://school3loz.clan.su/_ld/0/10_Kaschejeva.pdf
2. Англійська мова. Довідник, тестові завдання / І. В. Доценко, О. В. Євчук. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2017. 608 с.
3. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. К. : «Освіта», 2004. 312 с.
4. Антонюк С. М. Комунікативний метод вивчення мови. Збірник наукових праць. Вісник Технологічного університету Поділля, Хмельницький, 2003. С. 107-109.
5. Барановська Т. В. Граматика англійської мови : навч. посіб. Київ : ТОВ «ВП Логос», 2004. 384 с.
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ, 2004. 344 с.
7. Бігич О. Б. Планування уроку англійської мови в початковій школі. К. : Освіта, 2006. 208 с.
8. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук.: спец.: 13.00.02. «Теорія та методика навчання». Київ, 2005. 36 с.
9. Буренко В. М. Стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти [текст] / В. Буренко, В. Редько // Іноземні мови в сучасній школі. 2012. №4. С. 28-33.
10. Бухаркіна М. Р. Теорія та практика навчання англійської мови. К. : Основа, 2009. 57 с.
11. Валмтейн Л. Л. Англійська мова в школі // Початкова школа. 2013. №2. С. 22.
12. Вашуленко М. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. Початкова школа. 2001. №5. С. 11-14.
13. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2007. 616 с.

14. Гальскова Н. Д. Сучасна методика навчання іноземних мов. М. : Аркто-Глосал. 2000. 232 с.
15. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. 2005. № 2. С. 17-24.
16. Державний стандарт початкової загальної освіти. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
17. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения иностранным языкам в школе. М. : Просвещение, 2010. 222 с.
18. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М. : Просвещение, 2011. 522 с.
19. Зубенко Т. В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи. Миколаїв : МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2006. 120 с.
20. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / упорядн. Стребна О. В., Соценко А. О. 6-е вид. Х. : Вид група «Основа», 2008. 174 с.
21. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посібник / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. К. : АПН, 2002. 136 с.
22. Каменева Ю. В., Присакар Н. О. Збірка вправ для розвитку комунікативних навичок на уроках англійської мови в початковій школі // Освітній проект «На урок». URL: <https://naurok.com.ua/zbirka-vprav-dlya-rozvitku-komunikativnih-navichok-na-urokakh-angliysko-movi-v-pochatkoviy-shkoli-129944.html> (дата звернення: 26.04.2020).
23. Козак С. В. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту : автореф. дис канд. пед. наук. Одеса, 2001. С. 10.
24. Коломієць М. П., Молодова Л. В. Словник іншомовних слів. К. : «Освіта», 2008. 250 с.
25. Коломінова О. О. Освіта учнів в початковій школі засобами англійської мови // Іноземні мови. 2012. № 2. С. 34-37.

26. Концепція Нової української школи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
27. Лівенцова В. А. Формування культури спілкування у майбутніх менеджерів невиробничої сфери : дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2002. 212 с.
28. Лук'янчикова Н. В. Навчання іноземних мов на початковому етапі // Початкова школа. 2001. № 14. С. 49-55.
29. Карп'юк О. Д. Особливості комунікативно орієнтованого навчання англійської мови у початковій школі за серією навчально-методичних комплектів для 1-4 класів шкіл з поглибленим вивченням англійської мови: метод, посібник для вчителів. Тернопіль : Лібра Терра, 2006. 126 с.
30. Коломінова О. О. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі // Іноземні мови. 2010. № 2. С. 40-48.
31. Колпер Я. І. та ін. Практична методика навчання іноземним мовам. Навчальний посібник. М. : Видавничий центр «Академія». 2010. 254 с.
32. Кузьмінський А. І. Педагогіка: Підручник. Київ : Знання-Прес, 2008. 447 с.
33. Ляховицкий М. В. Методика викладання іноземної мови. М. : Просвітництво. 2012. С. 290.
34. Мегалова И. А. Новейшие информационные и коммуникационные технологии формирования иноязычной компетенции в российских и зарубежных вузах (сравнительный анализ) : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Саратов, 2010. С. 13.
35. Мильруд Р. П. Компетентность и иноязычное образование. Сборник научных статей. Таганрог : ТГРУ, 2004. С.70-80.
36. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2012. 328 с.
37. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, пед. і лінгвістичних університетів / Бібіч О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. :

Ленвіт, 2013. 590 с.

38. Мотивація англомовної комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою граматичної гри // Іноземні мови. №1 (69). 2012. С. 17-21.
39. Ніжегородцева Н. В., Шадриков В. Д. Психолого-педагогічна готовність дитини до школи. М. : Владос. 2002. 170 с.
40. Ніколаєва С. Ю., Гринюк Г. А. та ін. Сучасні технології навчання іноземного спілкування. К., Ленвіт. 2008. 156.
41. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Методика викладання іноземної мови у середніх навчальних закладах // Київ. Ленвіт. 2010. 220 с.
42. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. // Іноземні мови. 2011. № 1. С. 50-58.
43. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови. 2012. № 1. С. 39-46.
44. Онищук В. О. Типи, структура і методика уроку в школі. К. : Сучасна школа, 2013. 176 с.
45. Орбинский Р. В. О преподавании иностранных языков // Журнал Просвещение. 2008. Ч. 137. №3. 89 с.
46. Паршикова О. О. Особливості першого етапу навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи // Наукові записки. Серія: педагогіка. 2015. № 3. С. 59-66.
47. Паршикова О. О. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової загальноосвітньої школи // Іноземні мови. 2015. № 4. С. 6-10.
48. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению: Пос. для учит. иностр. яз. М. : Просвещение, 2005. 208 с.
49. Пасів Є. І. Програма – концепція комунікативного іншомовної освіти. М. : Просвещение. 2010. 173 с.
50. Петрова А. П. Педагогические основы формирования иноязычной профессионально-коммуникативной компетенции в неязыковом вузе : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Якутск, 2009. С. 7.

51. Підласий І. П. Педагогіка початкової школи. М. : Владос. 2010. 340 с.
52. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: практика, досвід. К. : «Освіта», 2002. 135с.
53. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови. 1-4 класи. К. : Перун, 2019. 208 с.
54. Програми для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови, 1-11 класи. К., 2020. 128 с.
55. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. К. : Ленвіт, 2005. 208 с.
56. Роль когнітивно-комунікативного підходу в оптимізації процесу викладання іноземної мови у немовних ВНЗ. URL: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Pedagogica/65674.doc.htm
57. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций. Воронеж : Истоки, 2006. 238 с.
58. Селевко Г. К. Сучасні освітні технології: навчальний посібник. К. : Народна освіта, 2008. 256 с.
59. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування комунікативних навичок і вмінь // Іноземні мови. 2009. № 3. С. 3-8.
60. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов [Електронний ресурс]. URL : <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini>.
61. Словник іншомовних слів. Головна редакція української енциклопедії. Київ, 2007. С. 347-665.
62. Смирнов С. А., Котова І. Б. Педагогічні теорії: системи, технології. М. : Академія. 1998. 512 с.
63. Сучасний урок: традиційні та інноваційні підходи / Укл. О. О. Байназарова, І. В. Капустін, З. В. Рябова, Л. Д. Покроєва, С. Б. Ставицький; За заг. ред. Л. Д. Покроєвої. Харків : ХОНМІБО, 2006. 28 с.
64. Тоцька Н. Л. Формування професійно зумовленого мовлення студентів

технічного ВНЗ : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2001. С. 6-7.

65. Утехіна А. М. Іноземна мова у дошкільному віці: Теорія і практика. К. : Вид. будинок УДМ. ун-т, 2000. 246 с.

66. Фарина О. З. Комунікативний підхід до навчання англійської мови в спеціалізованій школі з поглибленим її вивченням // Англійська мова і література. 2011. №22-23. С. 7-24.

67. Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луцьк, 2005. 212 с.

68. Філатов В. М. Методика навчання іноземних мов у початковій основній школі. Львів: Оріон. 2004. 230 с.

69. Черноватий Л. М. Практичний курс англійської мови // Підручник для студентів другого курсу вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність “Переклад”). Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 356 с.

70. Jenny Quintana, Rebecca Robb Venne. Family and friends. Oxford : Oxford University Press, 2016. 107 p.